

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudcem Mgr. Ondřejem Bartošem ve věci

žalobce: **R. A.**
zastoupen Mgr. Martinou Šamlotovou, advokátkou
se sídlem Milady Horákové 13, 602 00 Brno

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 8. 2023, č. j. OAM-619/ZA-ZA11-K11-2023,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 8. 2023, č. j. OAM-619/ZA-ZA11-K11-2023, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení ve výši 6 800 Kč k rukám zástupce žalobce do 30 dnů od právní moci rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal u krajského soudu žalobu proti shora specifikovanému rozhodnutí, kterým žalovaný rozhodl tak, že mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), se žalobci neuděluje.

II. Shrnutí žalobní argumentace

2. Žalobce navrhoval zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení žalovanému. Namítal předně, že žalovaný jej zkrátil na jeho právu na spravedlivý proces, kdy mu neumožnil, aby se seznámil a vyjádřil k podkladům pro vydání rozhodnutí podle § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Tím byla porušena také zásada vyjádřená v § 4 odst. 4 správního řádu. Není zákonný důvod pro to, aby se žalovaný dotazoval žalobce, zda se chce práva na vyjádření vzdát. Žalobce navíc ani neví, co je obsahem úkonu spočívajícího v seznámení s podklady pro vydání rozhodnutí a možnosti vyjádřit se k nim; je osobou práva neznalou a žalovaný mu nevysvětlil obsah tohoto úkonu tak, aby mu porozuměl. Nebyl poučen o tom, že bude moci ještě předložit správnímu orgánu další důkazní prostředky. Žalovaný tím porušil svoji povinnost přiměřeného poučení, plynoucí z § 4 odst. 2 správního řádu. Žalobce odkázal na rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 17. 5. 2023, sp. zn. 41 Az 4/2023.
3. Žalobce dále k věci samé rekapituloval důvody své azylové žádosti. Kromě toho, že se potýkal s dluhy, se Kurdům v Turecku nežije dobře. Byl 3-4krát zadržen tureckou policií, aniž by k tomu byl důvod. Měl obtíže i při zajištění práce. V době, kdy žil v Istanbulu, měl incident s osobou, která jej napadla poté, kdy jej uslyšela hovořit kurdsky. Kurdi jsou obecně v Turecku diskriminováni: nemohou hovořit kurdsky, nemohou se vzdělávat v kurdštině, mají nerovný přístup k zaměstnání. Žalobce neví, zda žalovaný shromáždil zprávy, které by nestranným způsobem hodnotily postavení Kurdů v Turecku, neboť se s nimi nemohl seznámit.
4. Z napadeného rozhodnutí je zřejmé, že žalovaný neposuzoval žádost žalobce z hlediska možnosti aplikace § 14a odst. 2 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, pouze se omezil na konstatování, že vycestování žalobce nepředstavuje rozpor s mezinárodními závazky. Žalobce má přitom za to, že jeho vycestování je v rozporu s Úmluvou o ochraně lidských práv.

III. Shrnutí vyjádření žalovaného

5. Žalovaný navrhoval zamítnutí žaloby. Setrval na správnosti napadeného rozhodnutí. Žalovaný podrobně a úplně provedl dokazování, zabýval se všemi okolnostmi případu. V napadeném rozhodnutí srozumitelně odůvodnil, proč není možné žalobci udělit některou z forem mezinárodní ochrany. Byl to právě žalobce, kdo měl v řízení povinnost tvrzení. Během poskytnutí údajů k žádosti měl žalobce dostatečný prostor důvody své azylové žádosti objasnit. Tutéž možnost měl i v následně konaném pohovoru, včetně možnosti předložit žalovanému jakékoli doklady. Postup žalovaného ve vztahu k § 36 odst. 3 správního řádu byl zcela v souladu se zákonem. S žalobcem odkazovaným rozhodnutím Krajského soudu v Brně se nelze ztotožnit v tom, že by možnost žadatele vzdát se práva na seznámení s podklady byla podmíněna existencí shromážděných podkladů pro rozhodnutí v době vzdání se práva a také náležitou informovaností žadatele.
6. Interpretace unijního práva provedená odkazovaným rozhodnutím je chybná.
7. Pokud jde o nutnost existence shromážděných podkladů, odkazované rozhodnutí ji postavilo na záruce přístupu žadatele k informacím o zemi původu či jiné odborné informaci (čl. 23 odst. 1 písm. d) ve spojení s čl. 10 odst. 3 písm. b) a d) procedurální směrnice). Žalobce měl přitom obecně přístup k informacím na základě § 10 zákona o

azylu. Mohl se tedy kdykoli dovolávat informací, které se týkají jeho řízení. Pokud by něčemu neporozuměl, například i důsledkům plynoucím ze vzdání se práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, na žádost by mu žalované vše potřebné náležitě a řádně vysvětlil. Žalobce měl také podle § 38 správního řádu po celou dobu řízení možnost nahlížet do správního spisu. Vzdáním se práva na vyjádření se k podkladům rozhodnutí tedy není vyčerpána žalobcova možnost seznámit se s informacemi ve správním spise. Vzdání se práva na seznámení se s podklady v žádném případě neovlivnilo postoj žalovaného k řádnému shromáždění relevantních podkladů.

8. Pokud jde o nutnost náležité informovanosti žadatele ve vztahu k významu a obsahu úkonu vzdání se práva na seznámení se s podklady rozhodnutí, žalobce byl o této možnosti řádně poučen, byl stručně informován o tom, co budou podklady pro vydání rozhodnutí zahrnovat. Žalobcův projev vůle byl jednoznačný, nevzbuzující pochybnosti. Žalobce měl možnost přetlumočení pohovoru za účelem kontroly, tohoto práva nevyužil. Žalovaný tak setrval na tom, že poučení žalobce bylo dostatečné, a pokud by žalobce i přes toto poučení čemukoliv nerozuměl, měl možnost se kdykoliv v průběhu řízení žalovaného dotázat, požádat o vysvětlení, popř. vyhledat (bezplatnou) právní pomoc.
9. Dále se žalovaný vyjadřoval k postavení příslušníků kurdského etnika v turecké společnosti. V případě žalobce nebyla shledána diskriminace dosahující intenzity azylově relevantního pronásledování.

IV. Posouzení věci krajským soudem

10. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních námitek v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Ve věci rozhodl bez nařízení jednání za splnění podmínek § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s.
11. Žaloba je důvodná.
12. Ze správního spisu vyplynulo, že v průběhu pohovoru k žádosti o udělení mezinárodní ochrany, konaného dne 17. 5. 2023 za přítomnosti tlumočnicka jazyka tureckého, se žalovaný žalobce v závěru pohovoru dotázal: „Dle ustanovení § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, v platném znění máte možnost se před vydáním rozhodnutí vyjádřit k podkladům tohoto rozhodnutí, kterými bude zejména samotná Vaše žádost, poskytnutí údajů k Vaší žádosti, tento protokol a informace, které popisují situaci v zemi Vašeho původu. Chcete, aby Vás správní orgán před vydáním rozhodnutí ještě jednou pozval, abyste měl možnost se osobně k těmto podkladům pro vydání rozhodnutí vyjádřit, nebo se tohoto práva vzdáváte?“ Žalobce na tuto otázku odpověděl: „Vzdávám se tohoto práva. Seznámen s tím být nepotřebuji ani nechci.“ Následně před vydáním napadeného rozhodnutí již žalobce nebyl znovu vyrozuměn o tom, že byly shromážděny podklady pro rozhodnutí, ani o právu se s nimi seznámit a vyjádřit k nim své stanovisko.
13. Podle § 36 odst. 3 správního řádu: *Nestanoví-li zákon jinak, musí být účastníkům před vydáním rozhodnutí ve věci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí; to se netýká žadatele, pokud se jeho žádosti v plném rozsahu vyhovuje, a účastníka, který se práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí vzdal.*

14. K právu vyjádřit se k podkladům rozhodnutí se opakovaně vyjádřil ve své judikatuře Nejvyšší správní soud, přičemž např. v rozsudku ze dne 12. 1. 2017, č. j. 5 Azs 229/2016-44, publ. pod č. 3560/2017 Sb. NSS, konstatoval:

„V první řadě je třeba podotknout, že právo účastníka řízení vyjádřit se k podkladům rozhodnutí představuje jedno ze základních procesních práv ve správním řízení, které je současně zárukou základního práva podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, dle něhož má každý právo, aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2014, č. j. 9 As 42/2014-35). Uvedené právo účastníka správního řízení přitom nezahrnuje jen pasivní roli správního orgánu spočívající v tom, že nebude účastníkům řízení v uplatňování tohoto práva bránit, nýbrž předpokládá, že správní orgán účastníka řízení vyzve, aby se k podkladům rozhodnutí vyjádřil (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 9. 2009, č. j. 9 Azs 33/2009-95).

Odkázat lze rovněž na judikaturu Nejvyššího správního soudu k § 33 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), který byl obsahově v podstatě shodný se současným § 36 odst. 3 správního řádu. Z této judikatury vyplývá, že smyslem daného procesního práva je umožnit účastníkovi řízení, aby ve fázi „před vydáním rozhodnutí“, tedy poté, co správní orgán ukončil shromažďování podkladů rozhodnutí, mohl uplatnit své 5 Azs 120/2023 výhrady, resp. učinit procesní návrhy tak, aby rozhodnutí skutečně vycházelo ze spolehlivě zjištěného stavu věci. Vzhledem k tomu, že si účastník řízení sám nemůže učinit právně relevantní úsudek o tom, kdy je shromažďování podkladů rozhodnutí ukončeno, musí z výzvy správního orgánu k seznámení být zřejmé, že shromažďování podkladů bylo ukončeno (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2003, č. j. 7 A 112/2002-36, publikovaný pod č. 303/2004 Sb. NSS).“

15. V rozsudku ze dne 12. 1. 2024, č. j. 5 Azs 120/2023-24, jímž bylo rozhodnuto o kasační stížnosti žalovaného proti shora popsanému rozsudku Krajského soudu v Brně, se Nejvyšší správní soud ztotožnil se závěrem krajského soudu, dle něhož k účinnému vzdání se práva na vyjádření se k podkladům rozhodnutí podle § 36 odst. 3 správního řádu na základě dotazu žalovaného může v řízení o žádosti o mezinárodní ochranu dojít až poté, co žalovaný již veškeré podklady shromáždil, a pouze v případě, že žadatele náležitě poučí o důsledcích takového kroku, aby jej žadatel mohl informovaně a odpovědně učinit s vědomím všech jeho dopadů.

16. Z právě odkazovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu lze volně citovat tyto – pro posuzovanou věc podstatné – teze:

- možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí představuje důležité procesní právo vycházející i z čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod,
- ze základních východisek procedurální směrnice vyplývá zejména požadavek, aby žadatel o mezinárodní ochranu obdržel ve správním řízení právní informace a informace o řízení s ohledem na jeho konkrétní situaci, aby měl účinný přístup k řízení, jakož i možnost předkládat důležité skutečnosti o svém případě, i právo být informován o svém právním postavení v rozhodujících okamžicích během řízení,
- konkrétní procesní záruky pro žadatele o mezinárodní ochranu jsou upravené přímo v jednotlivých ustanoveních procedurální směrnice, např. povinnost členských států zajistit, aby žadatelé byli informováni v jazyce, jemuž rozumí nebo o němž lze důvodně předpokládat, že mu rozumí, o průběhu řízení a o svých právech a povinnostech během

řízení a o možných důsledcích nesplnění těchto povinností s tím, že tyto informace musí být poskytnuty včas (čl. 12 odst. 1 písm. a) procedurální směrnice). Je nutné dbát na to, aby žadatelé, případně jejich právní nebo jiní poradci měli přístup k informacím podle čl. 10 odst. 3 písm. b) procedurální směrnice (informace o zemi původu) a k informacím poskytnutým odborníky podle čl. 10 odst. 3 písm. d) téže směrnice, pokud správní orgán zohlednil takové informace při rozhodování o jejich žádosti (čl. 12 odst. 1 písm. d) procedurální směrnice). Podle čl. 10 odst. 3 písm. b) procedurální směrnice musí členské státy zajistit, aby byly získávány přesné a aktuální informace z různých zdrojů o zemích původu a podle čl. 10 odst. 3 písm. d) zmíněné směrnice by měl mít správní orgán možnost v případě potřeby konzultovat s odborníky mj. výše zmíněné odborné otázky,

- d. procedurální směrnice nestanoví, že by měl žadatel o mezinárodní ochranu možnost se těchto procesních záruk vzdát,
- e. podle § 4 odst. 2 správního řádu mají správní orgány povinnost poskytnout v souvislosti se svým úkonem dotčené osobě přiměřené poučení o jejích procesních právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné. Je přitom zcela zřejmé, že cizinci, tím spíše v řízení o udělení mezinárodní ochrany, je nezbytné poskytnout dostatečné a srozumitelné poučení o veškerých jeho procesních právech a povinnostech,
- f. podmínka náležité informovanosti žadatele o mezinárodní ochranu pro případ, že je dotazován, zda se hodlá vzdát svého práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, tedy má oporu jak v procedurální směrnici, tak i ve správním řádu,
- g. platí i druhá podmínka – shromáždění veškerých podkladů již v době, kdy je žadatel dotazován, zda se hodlá vzdát svého práva se k nim vyjádřit; k tomu lze odkázat i na samotný smysl práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, jak ho dovodila judikatura Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2017, č. j. 5 Azs 229/2016-44). Jen stěžít může být účastník řízení správním orgánem dotazován, zda se hodlá vzdát práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí před jeho vydáním v dřívějších fázích správního řízení, kdy shromažďování podkladů ještě není ukončeno a kdy tedy si účastník řízení ani případným nahlédnutím do spisu nemá možnost ověřit, jaké podklady pro své rozhodnutí správní orgán shromáždil, a posoudit, zda si zasluhují jeho stanovisko,
- h. postup žalovaného spočívající v tom, že na konci pohovoru nejenže žalobce informoval o možnosti se před vydáním rozhodnutí vyjádřit k jeho podkladům a sdělil mu, že jimi budou zejména jeho samotná žádost, poskytnutí údajů k žádosti, protokol o pohovoru a (dosud neshromážděné) informace o zemi původu žalobce, ale zároveň se žalobce dotázal, zda se hodlá tohoto práva vzdát, nemá oporu v účinné právní úpravě. Právní řád vůbec nepředpokládá situaci, kdy se správní orgán účastníka řízení aktivně dotazuje na to, zda se účastník vzdává práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí (přesto tento postup je možný, ovšem toliko za vymezených podmínek tak, aby nebyl popřen smysl tohoto institutu). Tento postup je v kolizi se zárukou informovanosti žalobce o jeho právech zakotvená v čl. 12 odst. 1 písm. a) procedurální směrnice,
- i. žalovaný uvedeným postupem nesplnil svou poučovací povinnost, žalobci vůbec nesdělil a nevysvětlil procesní důsledky vzdání se práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí. Otázka, kterou žalovaný žalobci položil, byla návodná, neboť v žalobci

mohla vyvolat dojem, že od něj žalovaný vzdání se práva dle § 36 odst. 3 správního řádu očekává, a žalobce tak mohl být pod tlakem žalovanému vyhovět a zavděčit se mu. Na tom nic nemění ani skutečnost, že u pohovoru s žalobcem byl přítomen tlumočník.

- j. právo vyjádřit se k podkladům rozhodnutí nemůže nahradit ani možnost žadatele požádat o informace týkající se průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany dle § 10 odst. 1 zákona o azylu či právo nahlédnout do spisu dle § 38 správního řádu. Smyslem práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí je, aby účastníku řízení byla fakticky dána možnost seznámit se s úplným správním spisem a vyjádřit se ke všem shromážděným podkladům rozhodnutí. Účastník řízení však nemůže, pokud mu to správní orgán sám nesdělí, zjistit, zda si správní orgán skutečně již obstaral veškeré podklady rozhodnutí a chystá se ve věci rozhodnout,
 - k. popsáný postup krátí práva žalobce tím spíše, neplyne-li ze správního spisu, že by byl žalobce dostatečně poučen o svých procesních právech; z dikce § 10 odst. 1 zákona o azylu jasně plyne, že žalovaný ve výzvě k poskytnutí údajů k žádosti o udělení mezinárodní ochrany *„poučí žadatele o udělení mezinárodní ochrany o možnosti požádat o informace týkající se průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany, které se vztahují k osobní situaci žadatele o udělení mezinárodní ochrany“*,
 - l. i pokud by žalovaným obstarané informace o zemi původu byly kvalitní a dostatečně by reagovaly na příběh žadatele o mezinárodní ochranu, žadatel by měl mít možnost navrhnout doplnění podkladů o další informace o zemi původu, které považuje za relevantní, případně navrhnout doplnění dalších důkazů, ať již jde o jeho osobní poznatky a zkušenosti týkající se situace v zemi původu, jeho azylového příběhu či o jiné skutečnosti. Žadateli tedy nelze bez dalšího odepřít právo vyjádřit se k těmto podkladům a sdělit k nim své stanovisko.
17. Právě uvedené závěry Nejvyššího správního soudu jsou – pro obdobný skutkový základ – plně aplikovatelné i na nyní posuzovanou věc; krajský soud neshledal důvod se od nich odchýlit ani k nim nic zásadního dodávat, což by za daných okolností bylo pouze hledáním nových forem pro obsahově totožné argumenty. Žalovaný v nyní posuzované věci zkrátit žalobce na jeho procesních právech, když porušil jeho právo vyjádřit se k podkladům rozhodnutí ve smyslu § 36 odst. 3 správního řádu, přičemž toto podstatné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s.). Toto porušení samo o sobě odůvodnilo zrušení napadeného rozhodnutí, krajský soud se proto dalšími námitkami, směřujícími *in meritum*, pro předčasnost nezabýval.

V. Závěr a náklady řízení

- 18. Krajský soud z výše uvedených důvodů podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. zrušil napadené rozhodnutí žalovaného a podle § 78 odst. 4 s. ř. s. vyslovil, že se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- 19. Podle § 78 odst. 5 s. ř. s. je právním názorem, který soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku, správní orgán v dalším řízení vázán. V dalším řízení žalovaný poskytne žalobci plnou možnost uplatnění jeho procesních práv, zejména práv podle § 36 odst. 3 správního řádu, přičemž ke vzdání se tohoto práva, učiněného v rámci pohovoru dne 17. 5. 2023, nebude přihlížet.

20. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce byl ve věci zcela úspěšný, náleží mu proto právo na náhradu nákladů řízení v dále uvedeném rozsahu.
- a. Věc byla ze zákona osvobozena od soudního poplatku.
 - b. Žalobce byl zastoupen advokátem, náleží mu proto náhrada nákladů právního zastoupení.
 - c. Advokát vykonal celkem 2 úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení, sepsání podání ve věci samé – žaloby). Sazba za jeden úkon právní služby činí podle § 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bodu 5. vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, částku 3 100 Kč, celkem za 2 úkony 6 200 Kč.
 - d. Advokátu dále náleží paušální náhrada hotových výdajů za 2 úkony po 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu), celkem 600 Kč.
 - e. Advokát není plátcem DPH.
 - f. Celkem žalobci náleží náhrada nákladů řízení ve výši 6 800 Kč.
21. Platební místo bylo určeno v souladu s § 149 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s., přiměřená lhůta k splnění povinnosti pak v souladu s § 160 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s 64 s. ř. s.

Poučení:

Rozsudek, který byl doručen účastníkům, je v právní moci.

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Hradec Králové 22. ledna 2024

Mgr. Ondřej Bartoš v. r.
soudce